

Svetnikov. Jez vam bom naprej molil; kadar enega svetnika ali svetnico imenujem, porečete „bitt für uns“; kadar jih pa več imenujem, pa recite „bittet für uns.“ Ker pa sami nič ne zastopite, bom pa takrat bolj zaupil, kadar jih več imenujem, da bote vedeli prav odgovarjati.“ In zdaj je šlo prav izgledno in moško. Gospod učitelj je klical svetnike in svetnice — otroci pa so odgovarjali, kakor so zastopili; eni so upili: „pit farónc! pite farónc!“ — drugi so kričali: „pobit farónc! pobite faronca!“ Ta Faronc pa je bil znan krčmar v okolici, in se je potem neki srdil in pritožil: „Ti poštalenski otroci ti! kaj pa imajo pri procesii z menoj opraviti! To je pa vendar preveč! Ali me kličejo pit? ali me hočejo pobiti? To mora biti črna šola!“

To je bilo maslo nemške omike naše domače šole po mnogoletnem prizadevanji in trudu izglednega učnika!! Sodite zdaj sami!

Mnogo glasov na odgovor enemu glasu.

Iz dežele. V Laibacherčinem 106. listu pod naslovom „Zur Sprachenfrage in den Volksschulen Krains“ „eine Stimme vom Lande“ knezoškofijsko okrožnico zagovarja in razlaga tako zanesljivo s takim prepričanjem nezmotljivosti, kakor jo more le skladateljevo pero samo ali po njem navdihnjeno razlagati in nikdo drugi ne. Al ta njegova razlaga je vsa drugačna, kakor je bila od drugih izvedenih mož sploh; toraj „eine Stimme“ očita vsem drugim vsaj kratkovidnost, če ne še kaj več. „Več oči, več vidi“, je pregovor starodaven; al ta „eine Stimme“ ga hoče zdaj podreti. Pa, kako da bi jo to zamerili! saj topljenec grabi tudi bilko ob bregu, da bi se rešil. Taka se pač tukaj godi. Modruje pa „eine Stimme“ tako: Čudno, da so časniki to okrožnico kakor tiči sovo preganjali in kavsali, ker vendar ima blag namen, da bi otroci slovensčine in nemščine bolj izučeni kakor do sedaj šolo zapuščali. — O mila mi mladež, čuj, kako se boš že iz mladih nog dveh jezikov naučila! — Okrožnica očita „sofistiko“ takim, ki hočejo le narodni jezik v ljudske šole; kaj pa, ko bi ravno ta „eine Stimme“ zagovarjala „sofistiko“? Saj stoletna skušnja uči in gospodje fajmoštri cele kranjske dežele bodo dokazali, da se v šoli na kmetih nemščine ni dosedaj še nikdo naučil. Če se pa že v precartani dôbi ponemčevanja, ko se je z vso silo v šoli pritegovalo na nemščino, je ni nobeden naučil, kako neki se bode po napotku te okrožnice kdo obojega jezika izučil?! — Dalje gladi in pravi „eine Stimme“, da okrožnica učenje nemščine le samo po več šolah kakor dosedaj zahteva, ondi namreč, kjer srenja ali več staršev „mehrere Aeltern“, to zahtevajo, in da toraj ni bila vsem šolam zapovedana. Al mi vprašamo: mar ni še zdaj preveč slovensko-nemških ljudskih šol na Kranjskem? Gosp. fajmoštri po deželi spoznavajo ta narobe-svet, in celó prazno slamo tacih šol, zato so jih v slovenske spremenili že mnogo, in tista mešanica, tičmiške šole, se res na korist ljudski omiki zmanjšuje vsaki dan. — Da bi se pa izveličavna nemščina vsaj za rep, če ne za roge v vsako ljudsko šolo lahko vsilila, je dosti, da „mehrere Aeltern“ tega želijo. Kaj pomeni to? „Mehrere Aeltern“ so 3 ali po nemškem jeziku sta lahko 2, in toliko se jih v vsaki fari lahko za nemščino pregovori. Ali je pa prav pred Bogom in ljudmi, da bi mogli vsi otroci škodo trpeti, drag čas ubijati zavolj ene same stotine, ker $\frac{1}{100}$ naših ljudi utegne nemščine potrebovati, več pa gotovo ne. Ako bi ne bila vsem šolam namenjena, kakor „eine Stimme“ pravi, zakaj je bilo ukazano, jo vsem faram naznaniti? Ako pa je kdo mislil, da bi tù in tam

„mehrere Aeltern“ želeli nemščine v šolo, naznanila naj bi se bila ta postava samo onim faram ali dekanom, ki bi zavrnilo prenapete slovenske župnike, ki ljudstvu še enega ocvirka kulturnega špeha ne privoščijo. — „Eine Stimme“ omenja dalje neke prošnje do prečastitega knezoškofijskega konzistorija, ktera se je v podpis poslala dekanom, — pa tudi to prošnjo prav čudno razlaga. Evo ti istine! Srečo sem imel to prošnjo prebrati. Ta prošnja zahteva berilo; z naukom v vseh razdelkih kmetijstva, v zdravji, gospodinjstvu naj se vpelje že v vsakdanji šoli v zadnje leto in v vsa nedeljska leta. „Eine Stimme“ pa pravi: „saj že imamo tako knjigo, „vodbo modrega kmetovanja“, čemu tedaj prosite, kar že imate, vi kratkovidneži! Res imamo to knjigo in je dobra; al manjka jej še mnogo. Kje govori kaj o srenji, ktera je pač zdaj podlaga vsemu družinskemu življenju; kje govori kaj o zdravji, o gospodinjstvu, ktero je danes toliko potrebno, ker to marsikako hišo podere; in kje je ukazano jo v vsakdanjo šolo vpeljati? Dokler se pa to ne zgodi, je mrtva knjiga. K temu naj se dodajo še druge potrebne reči in pa v šoli učijo; potem bode dobiček velik. Prošnja ta ni tedaj prazna in ni ne smešna ali zaničljiva! — Dalje se „eine Stimme“ čudi, zakaj bi dekani še le prosili čisto slovenskih šol, saj imajo pravico predlagati učilne načrte; oni so namreč „Ehren-Consistorialräthe.“ Na to odgovarjamo: Prošnja se je storila zavolj lepšega, ker terjatev še dolžnega denarja je težka mehkeemu srcu. Tudi smo pohlevni Slovenci prošnjo storili do Schmerlinga, čeravno imamo pravico terjati. Koliko pa so „Vorschläge“ gosp. dekanov v oziru ljudske šole večkrat veljali, o tem bi lahko marsikter dekan marsikaj gorjupega povedal. Saj okrožnica sama je priča, koliko so veljali konzistorijalni svetovalci, ker še noben ni vedel za njo, dokler ni bila že na svetu. Prošnja gosp. dekanov ni tedaj smešna, ampak zeló važna; ločiti se mora zdaj pšenica od plev, zlato od žindre; pokazali se bodo možaki narodovih pravic, ne daj Bog! da tudi kak iškarjot. Tudi prečastiti konzistori bo imel zdaj priložnost pokazati svoje misli, ker takrat, ko je okrožnica zagledala beli dan je še samo g. Zavašnik govoril v imenu vsega konzistorija. Hvala Bogu! da so „tempi passati, che Berta filava.“

Slovensko slovstvo.

„Oglas o Čitavnici.“

Ker se 1. junija preselim v Gradec, prosim, da mi čast. gg. pisatelji in naročniki „Čitavnice“ blagovolijo dopisavati odsihmal v „Graz, Kanzlei des Herrn Dr. Berzè.“ — Tudi naznanjam, da se po dobrem obnašanji 3. zvezka že pridno tiska 4. zvezek „Čitavnice.“

V Mariboru 20. majnika 1866.

Dr. Ivan Geršak.

Dopisi.

Iz Kragujevaca v Srbii 1. maja. — Dopisu iz Gorenskega od 28. svečana, ki so mi ga „Novice“ v 10. listu prinesle in mnogim drugim dopisom, ki so mi došli, odgovarjam sledeče: Klobučarjev in usnarjev v Srbii mislim, res ni; vsaj jaz nisem še o nobenem slišal, še manj pa kterege videl, akoravno sem že lep kos Srbije premandral. Koliko klobukov se na Srbskem leto in dan prodá? Na to vprašanje mi je težko odgovoriti; povem le to, da srbski narod možki in ženske večidel male rdeče kapice (fes) ali strašno velike, iz celih kož starih, neostriženih koštrunov ali ovác narejene kučme nosi, ki so še mnogo večje od ku-

čem bivših avstrijskih grenadirjev. Take kučme sem videl na svojem potovanju po čupriskem in aleksinačkem okrožji. Se vé, da si tako grozovito kučmo vsak sam naredi, in da izgleda pod njo tako grozno strašno, da bi na Slovenskem otroci pred njim kakor pred povodnjim možem bežali. Gospôda nosi ali fese, ali razne kape, ali lepe, male črne kučme, ali nizke, širokljate klobučke raznega stroja kakor kape. Cilinder je v Srbii bela vrana; Srbin se mu smeja in šali; zato se vidi samo v Belem gradu na velikih in ponositih glavah imenitnih, visokih in zapovedajočih, v lepih vojnicah državne službe vpreženih gospodov, in pa na nekterih olikanih glavah beligradskih gizdalincov raznega rokodelstva in zanimanja, in posebno na glavah brez posla se sprehajajočih sladkih gospodkov. Velik in širok klobuk, kakoršnega so stari Slovenci nosili, se vidi pa tudi na kmetih; se vé da redko, ker se težko dobi. Poleti se vidi kak širok, iz debele slame izpleten, reti podoben slamnik. Od lepih klobukov in slamnikov, kakoršne slovenski fantje nosijo, ni tukaj ne sledú ne tirú. Da bi se dobili, srbski narod bi gotovo po njih segel kakor Izraeljci po jerebicah; kajti Srbin ima rad kaj novega in lepega. Neprilicni fes, kateri ga ne brani niti dežja niti solnčnih žarkov, bi on gotovo s klobukom premenil, ako bi mogel, a ne dobi ga. Se vé, da klobuk ali slamnik moral bi lep biti, ker Srbin je grozno lišpoven, le kaj zalega in krasnega ima rad. Srbin okrasuje svoje smrtonosno orožje lepo in umetno z dragim zlatim in srebernim vdelom; svojo obleko okrasuje z raznobarvenim, grozno živim, lesketajočim, tudi srebernim in zlatim vpletom in všivom; jermen pri svoji puški in jermen, s katerim se prepasuje, okrasuje z dolgo vrsto svetlih dugmetov (gump); leseno žlico, s katero jé, okraši, in jo lepo opiše z rdečo in zlato barvo, na njej umetno izobrazí podobo matere božje, Kristusovo, sv. križa, sv. Save, sv. Jurja itd.; glavo konjiča, ktereja jaši, okraši z malimi kinčankami raznih živih barv in z žvenkljajočim malim šiškovim zvončičem; glave svojih natovorjenih voličev okinča z lepimi verižicami, z raznimi kinčankami in njih vratove z dragimi, lepo zvonečimi zvončki, svoje prste pa vse napolni in okraši z mnogimi dragimi, večkrat pa tudi nič vrednimi prstani. Kakor Srbin, tako so tudi njegove hčerke in žene grozno lišpovne. Oblečene so v lepo belo obleko ali v razno pisano jako živih barv z mnogim všivom, vpletom in nakitom; njih glave, vrati in prsi so okrašeni z neizbrojnim številom rumenih cekinov in težkih rubljev, prstje so polni raznih prstanov; v njih lase so vtaknjene raznobarvane cvetlice in na njihovih ušesih visijo lepi ušesnaki. Ako pa dobi Srbin kak slab klobuk ali slamnik (dober se ne dobi), ga nakiti vsega z raznimi, umetno izdelanimi ali pravimi cvetlicami; okoli krajev mu obesi drobne sreberne novčice, večkrat tako gosto, da klobuk izgleda, kakor da bi bili njegovi kraji s srebernim, gibajočim se obročem okovani. Da! srbski fant svoj širok, iz slabega blaga narejeni klobuk ali slamnik z denarjem in z drugim lišpom tako grozno okinča, da bi se mu Slovenci šalili in smejali.

Usnje se v Srbii nikakor ne izdeljuje; vse pride iz družih dežel, in neizdelane kože gredo od tukaj drugam. Čudno je, zakaj in kako da usnarja tukaj ni. Res, da srbski kmet sploh prilične opanke nosi, ki si jih sam brez stroška napravi; al bogateji kmetje nosijo pa že tudi čevlje in čizme in po mestih se opanka ne vidi.

Da je na Srbskem mnogo zemljišč in hiš na prodaj in da jih mnogo na boben pride, o tem ne moremo kriviti niti srbske vlade, še manj pa Boga. Vlada ne obklada in ne pritiska národa nikakor s prevelikimi

davki, marveč davki so tako majhni, da še tega imena vredni niso. In Bog narodu srbskemu za prebivanje ni odločil kake nerodovitne zemlje, kamenja in skalovja, ali kakega suhega ali mrzlega neplodnega sveta, nego mu je podaril lep in grozno velik kos najrodovitnejše zemlje, ki je vsa premrežena s studenci, potoki in rekami polnimi žlahnih rib, — zemljo, ki je polna žlahnih rud in lekovitih vodá. Zemlji srbski se še tudi ne manjka lepih, temnih host; da! še so po Srbii gozdje, v ktere še nikoli človeška noga ni stopila. In zemlja je tudi polna raznih domačih in raznih divjih žival. In Bog je dal tej bogati in lepi zemlji milo, toplo in zdravo podnebje, dobre in zdrave vode; dobra, zdrava in vatrena vina. Da! Bog jej je dal vsega v obilnosti, kar je človeku za življenje treba, in niti je on s hudo zimo zatira, niti je kdaj s strašno točo bije. In Bog je dal narodu srbskemu bister um, lepo, zdravo telo in krepke roke. Tudi je narod srbski v obče trezen, z malim zadovoljen in grozno varčen; raskošnik ali razpikuča, to je zapravljivec in pijanec, se redko kateri nahaja. (Dal. prih.)

Iz Zagreba. — Jugoslavenska akademija znanosti in umetnosti začela se je ustanovljati. Po ustrojnih pravilih je dobil deželni zbor trojedne kraljevine nalogo, da izbere pred vsem 16 pravih članov (udov) in jih predloži Njih c. k. veličanstvu v potrjenje. Zbor je vsled teh pravil to storil in Njih Veličanstvo je po sklepu od 9. dne t. m. blagovolilo potrditi sledeče gospode: dr. Bleiweis-a Jan., vrednika „Novic“ v Ljubljani, Bogović Mirka, literata v Zagrebu, Jagića Vatroslava, gimnazijsk. profesorja v Zagrebu, Kukuljevića Ivana, velikega župana v Zagrebu, Lubića Simeona, gim. profesorja na Reci, Mažuranića Antona, gim. ravnatelja na Reci, dr. Muhića Pavla, ravnatelja pravoslovne akademije v Zagrebu, dr. Račkega Franca, kanonika in šolskega nadzornika v Zagrebu, dr. Subotića Ivana, prvosednika sedmerice v Zagrebu, dr. Šloserja Josipa, medicinalnega svetovalca v Zagrebu, Šuleka Bogoslava, literata v Zagrebu, Torbarja Josipa, ravnatelja više realke v Zagrebu, Veberja Adolfa, gim. ravnatelja v Zagrebu, Vukasovića Živka, gim. ravnatelja v Oseku. Namesti Srblija Daničića (ki ga Njih Velič. ni potrdilo, menda zato ne, ker še takrat ni bil sprejet za avstrijsk. državljana) in namesti Dalmatinca Preradovića (morebiti ker je vojniki) se morata predložiti dva nova člana. Po takem je poleg Hrvatov izvoljen dosedaj po rodu 1 Srb (Subotić), 1 Slovak (Bogović), 1 Čeh (Šloser) in 1 Slovenec (Bleiweis.) Kadar tudi ostala dva dobila potrjenje, bojo se menda imenovani člani lotili izdelovanja poslovnega reda (po §. 19. in 22. ak. pravil) in izbrali predsednika in tajnika. Akademija ima pokrovitelja, 32 pravih članov, predsednika, 2 tajnika, najviše 16 častnih članov, dopisujočih članov pa tolike, kolikor si jih akademija sama voli. — Tako se bodo veleslavna ustanova, kateri je povod dal jugoslavenski naš mecên preuzvišeni biškup Strossmayer in za katero smo tudi mi Slovenci že izprva razodevali živo, bratinsko nagnutje, oživotvorila po preteku mnogih let, in bode, ako Bog dade, znanostim in umetnostim vsega jugoslavenskega naroda na korist.

Iz Maribora 18. majnika. (Čitavnica.) Za letni čas je odbor čitavničin sklenil: 1. izhod v Ruše 27. majnika; 2. sklicati občni zbor čitavničin udov na 24. junija, kadar bo tudi „beseda“, volitev novega tajnika namesti g. dr. Gršaka in prevdarek polletnega računa; 3. drugi izhod 15. julija v Jarenino. — Pevske vaje ostanejo kakor dosihmal ob sredah in sobotah, vsaki četrtek pa so zabavni in podučljivi pogo-

vori. Da se vsi častiti člani tukajšnje čitavnice v obilem številu udeležijo teh veselic, jih s tem uljudno vabi

odbor.

Iz Gradca 18. maja. P. — „Novice“ so povedale, da 1. maja je bila pri tukajšnji c. k. deželni sodni končna kazenska obravnava v slovenskem jeziku. Naj povejo, da tudi 3. dne t. m. je bila taka o hudodelstvu tatvine. Vsi tega hudodelstva obdolženi so bili slovenskega rodú, in to je nov dokaz, kako potrebno je znanje slovenskega jezika ces. uradnikom tukajšnje sodnije in državne pravdnije. C. k. državni pravdnik gospod dr. Melè je zopet zatožni in končni govor imel v slovenskem jeziku, gosp. dr. Stergar pa kot zagovornik zatožencev ravno tako. Ne spominjamo se, da bi bili ktereга zagovornika kadaj na tem mestu že slišali slovenski govoriti; — bila je navada, da so tolmače imeli, ki so slovenščino predstavljali v nemensščino in nemščino v slovenščino, in to v Gradcu, pod čegar dež. sodnijo spada čez 300.000 Slovencev. Kakošna ironija! Gledé na vse to ni tedaj čuda, da so se čudili poslušavci, ko so slišali državnega pravdnika in zagovornika tako čisto brez germanizmov in vendar tako razumljivo v slovenskem jeziku govoriti. Tako si jezik naš čedalje več priznanja pridobiva, da ni tako ubogo revšče, kakor ga delajo taki, ki od njega toliko vejo kakor od španjskega. Čast in hvala tedaj možakom, ki slepim odpirajo oči in gluhim ušesa!

Iz Ljubljane. Če tudi naše mesto s kranjsko deželo sploh še ni delalo silnega hrupa o patriotizmu, ki se zdaj drugej za vsako malenkost tako rad na veliki zvonec obeša, je vendar že o mnogih zadevah djanjsko pokazalo, da pomaga na brambo Avstrije kar le more, in da ne ostane za nobeno drugo deželo, ako utegnejo priti viharji časi, kajti še zmiraj imajo Slovenci, čeravno so še ubogo malo dosegli ravnopravnih pravic, na zastavi svoji zapisano geslo, ki se je kot čisto zlato skazalo v ognji nevarnih časov: „Hrib se omaja in hrast, zvestoba Slovincu ne gane!“ Tako je unidan deželni odbor, ko je treba bilo dopustince (urlaubarje) iz vseh kotov kranjske dežele nagloma spraviti skupaj, dovolil, da se smejo na stroške deželnega zaklada najeti vozovi, ki so jih priterali skupaj; — to bode deželi stalo lep denar. Mestni odbor je skrbel, da se skozi Ljubljano potujočim vojakom oskrbijo dostojna stanovanjšča in je dovolil 3600 gold. za napravo pripravni kolib, in če tudi nobeno drugo mesto kakor naše ni obloženo bilo s tolikim številom prihajajočih in odhajajočih vojakov, se je v mestu in v okolici vsak čas skrbelo za dostojno ustanovanje njihovo. „Rohrschützen-gesellschaft“ namerava stražo napraviti za varnost, ako dovoljenje dobí, in „Južni Sokol“ bi se bil že tudi oglasil, ako bi ne bil iz Prage slišal, da za zdaj vlada ponudbe ondašnjega „Sokola“ še ni sprejela. Tako se razodeva povsod blaga volja na pomoč državi, kadar pride klic cesarjev. Mi Slovenci, kakor sploh avstrijski Slovani hrepenimo zdaj le po tem, da bi se sklicali deželni zbori, v katerih bi domoljubni poslanci razodeli na prid Avstriji živo željo, naj bode enkrat konec pogubivni nemški politiki in naj Avstrija pred vsem in nad vsem gleda na se! Ni tedaj čuda, da besede dunajske „Wien. Abendp.“, da, ako bode vojska, se Avstrija ne bode bojevala za „svojevlastno (specifično) avstrijsko idejo“, so kakor huda slana poparile srca vseh Slovanov. Te besede se po vseh časnikih slovanskih in celó nekterih nemških razlegajo tako ogromno, da bi res potreba bilo, da bi ministerstvo dalo preklicati besede časnikarske, ki motijo zdaj tako potrebno vzajemnost vseh narodov avstrijskih. Po pravici pravi „Zastava“, da za nemško politiko se ne more, zvun nekterih Nemcev, noben Avstrijan na-

vdušiti; ta politika so le prazne muhe; večina avstrijskih narodov pozná samo občne avstrijske interese, za nemški položaj Avstrije jim ni mar, ker od nekđaj jim je bil le na škodo, nikdar na korist.“

— Kar se pod ministerstvom Schmerlingovim nikakor ni dalo doseči, doseglo se je zdaj: prisilna delavnica (Zwangsarbeitshaus) pride v gospodarstvo deželnemu odboru, kateri jo prevzame konec prihodnjega meseca proti temu, da je vlada pri imenovanju delavničinega oskrbnika vezana na to, da si ga izbere izmed tistih treh, ki jih nasvetuje deželni odbor.

— Mestni župan gospod dr. Costa se je v saboto ponoči podal v Videm, da bi se v Ljubljano dobila c. k. general-komanda. Ker pa je razprava o tej zadevi iz Vidma že šla v Verono, se je gospod župan iz Vidma podal v Verono. Lega našega mesta utegne tej preselitvi ugodnejša biti, kakor nikjer drugej; za stanovanjšče komandinih pisarnic in uradnikov se tudi bodo našli pripravni prostori, Ljubljani pa bi bila general-komanda tudi na dobiček, ker ž njo bi prišlo kakih 100 rodovin le-sem na prebivališče.

— Kakor slišimo, imajo vsled v „Novicah“ že omenjenega ukaza profesorji naše više realke in gimnazije pod predsedstvom svojih ravnateljev že te dni posvetovanje zastran slovenščine v realki in gimnazii. Nadjamo se, da saj v teh ozkih mejah, ki jih popolni ravnopravnosti stavita osnova od 1849. leta in ministerski ukaz od 1860. leta, se bode slovenščini pošténo dalo, kar slovenščini gré; radovedni smo pa tudi, ali tisti gospodje, ki ne razumejo niti slovenskega niti kakega družega slovanskega jezika, se bodo zdržali glasovanja ali ne v zadevi, v kateri le izvedenec more sodnik biti.

— Gosp. dr. Toman je po opravljeni deputacijski nalogi prišel v nedeljo zvečer iz Dunaja nazaj. V saboto je bila deputacija pri ministrih; zagotovila sta ji gospoda ministra, da se bojo zahteve kranjskega deželnega zbora o povračilu deželnega denarja resno prevdarile in deželi pravica skazala kolikor mogoče. Pripovedoval nam je gospod doktor med drugim tudi to, da je bil v razstavi, ki je ravno zdaj na Dunaji, in jo hvalil, da je prav izvrstna.

— Gosp. Luka Jeran ne pride še kmalu domú. Kakor poslednja „Danica“ piše, je šel še na Libanon in v druge kraje. Brž ko ne pride drugo pot — čez Carigrad — nazaj, ker „Lloyd“ je svoje vožnje po morji zavoljo nevarnosti vojske ustavil.

— Za Mehiko namenjeni prostovoljci res niso smeli iz Trsta naprej, ker se je temu severno-amerikanska vlada ustavila. 400 se jih je zdaj v Trstu vdinjalo v našo armado, 700 pa so jih poslali v Ljubljano, kjer so zdaj v kosarni, dokler jih ne odpravijo domú, — kako? pa je še vprašanje.

— Slana v petek je veliko škodo napravila. Krompir bode že še vdrugič pognal, fižol in turšica se morata vdrugič saditi. Ali pa bode kupljeni fižol kalil, naj se poskusi popred, da se kakih 12 zrn namaka en dan v vodi (ne mrzli) in potem v prst vtakne, ki jo ima gospodar v loncu domá na gorkem. O 3 dneh se že pokaže kaljivost.

— Mestni odbor hišnim posestnikom na srce poklada sledeči

razglas zavoljo odprave gnojničnih kanalov.

Grda napaka naše bele Ljubljane gotovo je ta, da so kanali v Ljubljano vpeljani in da se tako sekretnica steka v vodo. 70 takih kanalov namreč steka se na desnem, in 67 na levem bregu v Ljubljano, kar se gnjusi domačim ljudem in ptujem, ki pridejo v naše mesto. Ali ne samo, da je neprijeten pogled, ampak še veliko več je to vzrok, da voda iz Ljubljane služi

za pijačo in kuho, da bi tedaj zavoljo tega morala biti popolnoma čista. Taka zdravju škodljiva voda pa po svoji nesnagi in smradu, kadar je kolčikaj plitva, je celó nevarna o kužnih boleznih, kakor je kolera, legar (tifus) itd.

Vsako mestno zastopništvo ima po občinski postavi dolžnost, da resno gleda na to, da se odpravijo vse napake, ki so zdravju škodljive. In res se dela tako v vsakem kraji, ker so enake okoliščine. Na Dunaji, Gradcu in tudi v drugih mestih v našem cesarstvu in na ptujem so te neprilichnosti že odpravljene.

Pa še drug važen vzrok, da se odpravijo taki kanali je ta, da se odvrne velika škoda, ki jo trpi poljedelstvo, da se za gnojenje tako dobra in potrebna sekretnica zgublja v vodo.

Vse to se godi tudi pri nas, tedaj mora mestu skrb biti, da se konec stori taki svinarii.

Mesto naše, zavoljo megle iz bližnjega močvirja že tako na nekako slabem glasu, se mora odkrižati teh sekretnih kanalov za zdravja voljo. V okolici ljubljanskega mesta je pa tudi veliko vrtov, njiv in travnikov; ni mogoče jih gnojiti povsod tako kakor tirja umno obdelovanje, ker pomanjkuje potrebnega gnoja. Kako vse drugače bi se dali vrti, travniki in njive obdelavati, ko bi se jim privoščil gnoj, ki se brez koristi v vodo zgublja.

Mestni odbor gledé na te zdravstvene in poljedelske zadeve je sklenil v svoji seji 6. aprila t. l., da se tudi v Ljubljani odpravi iztok sekretnih kanalov v Ljublanico, in da se za nabiranje in odpravo sekretov po Zajlerjevi najdbi, kakor jo rabijo tudi v Gradcu, napravijo sodčeki, v ktere se v vsaki hiši nabira gnojna človeška, in ki se odpeljuje, kadar so polni.

Ker ni nobene posebnosti v tej napravi, si jo bo večidel vsak hišen gospodar brez posebnih stroškov lahko vpeljal.

Ob svojem času se bo vse to na tanko razložilo, za zdaj se pové le to, da je v mestni hiši (magistratu) že dodelano tako stranišče, ki ga vsak lahko pogleda. Da se hišnim posestnikom razjasni, kar je v tej zadevi potrebnega, je poslal mestni odbor svojega stavbnega inspektorja v Gradec, da si prilasti popolnoma potrebne vednosti. Iz tega, in da je sklenil vzeti v službo človeka, ki je popolnoma izurjen v tem delu, je očitno, da je mestni odbor vse storil, kar je v njegovi moči, da se tudi pri nas vpelje omenjena naprava, tedaj bo pa tudi silil na to, da se to stori, brž ko je mogoče. Mestni odbor je prepričan, da sleherni gospodar sam spoznava, da je zavoljo zdravja in poljedelstva prenarredba stranišč potrebna, zato se pa tudi nadja, da bo z veseljem in brez pomude prejeta povelje sam spolnil, da ne bode treba po postavni poti siliti nikogar.

Ravno zdaj pa, ko se ima struga Ljubljani po vsem mestu popraviti, je zato edino pravi čas, ki ne pride več.

— Od mestnega gospoda župana smo dalje prejeli za razglaz sledeči

poziv in prošnja.

Da se prebivalcem mesta odzamejo težave vkvartiranja, stavi mestna občina 9 kolib (barak) pripravnih za stanovanje 2600 mož. Prijazno prosim zdaj vse hišne gospodarje, naj blagovolijo darovati potrebnih slamnic ali pa gotovega denarja za njih napravo, da se tako znameniti stroški stavljenja kolib pomanjšajo. Slamnice morajo biti 6 čevljev dolge in 3 čevlje široke. Tudi slama za napolnovanje slamnic se hvaležno sprejema.

Vse darove jemlje in potrjuje na magistratu urad za kvartiranje.

Da se moja prošnja obilno usliši, upam toliko bolj gotovo, ker se mestno zastopništvo resno trudi mestjanom zmanjšati tezave kolikor mogoče in njim na prid ravnati.

V Ljubljani 17. maja 1866.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Čedalje bolj se kaže, da je vojska pred durmi. Govorica, da se homatije svetá z lepo poravnajo na kongresu (zboru vladarjev), pride pa z gine kakor veša, ker nobena prizadetih vlad ne vidi, kako bi mogoče bilo poti najti do mirne sprave. Italija že od 1859. leta preži na Avstrijo, kateri hoče vzeti vso laško zemljo, Prusii pa se tudi že davno mrzi, da ji je Avstrija na poti v Nemčii. Ako valovje tako do vrhunca prikipi, kdo mu more najti zatvornico? Da bi naša vlada Italii hotela prodati Beneško, nikakor ni misliti, kakor pravi vladna „Wien. Abend.“, — da bi jo zamenjala za kako drugo deželo, kje je ta? Ravno tako ni znamenja, da bi Avstrija popustila Nemčijo. Zato se povsod pripravljajo na hudo vojsko. Fzm. Benedek, ki je izvoljen viši vojskovodja naše severne armade proti Prusu, je že izdal 1. vojno povelje, v katerem se s živo besedo nanaša na slavnoznano pogumnost avstrijske armade, ako bo treba boj začeti. Imenovani so neki tudi, kakor „Zukunft“ piše, poveljniki (komandanti) druge vrste, kakor grof Clam-Gallas, grof Thun, nadvojvoda Ernst in Leopold, grof Festitits, baron Marojčić, Ramming, Schmerling, Hartung, kneza Lichtensteina Fridr. in Franc, knez Taxis, knez Holstein in general Zajček. — Cesar so napravo prostovoljnih planinskih strelcev dovolili za Štajarsko, Koroško in Kranjsko, katerih namen je braniti mejo na jugu proti talijanskim navalom. — „Narodni Listy“ naznanjajo, da prebivalci podnožja krkonoških gorá pripravljajo črno vojsko (landsturm), ako na Česko prideró Prusi; napravljajo si puške, kose brusijo, cepce okovajo kakor nekdanj v husitski vojski. — V saboto ste neki laška in pruska vlada sklenile pogodbo, po kateri je tej ali uni na voljo dano, da prva udari na avstrijsko armado in da se tako dolgo vojskujete, una na jugu, ta na severji, da si Prusija prisvoji Šlezvik in Holštajn, Italija pa Benedke. — Srednje in male države nemške ne vedó še prav, kaj bi počele: Prusije se bojé, Avstrij ne upajo; strah jih je kaj zgubiti, dobile bi rade kaj. To je nemška edinost! — Naj je dosti o vojski; pogledjmo, kaj se sicer godi. V Zagrebu se delajo velike priprave za národno svečanost, ki ima meseca septembra biti na slavo hrvaškega junaka Nikola Subića Zrinjskega. — Dr. Miletić, poslanec srbski na ogerskem deželnem zboru, je izdelal izvrsten predlog za brambo narodnih pravic nemagjarskih narodov na Ogorskem, kateri po „Zukunft-i“ obsega 48 važnih toček. — Razstavo kmetijskih in gozdnarskih pridelkov na Dunaji so presvitli cesar odprli 17. t. m. Obilna je lepih reči, tudi lepe živine, med katero je 592 goved, mnogih prav izvrstnih.

Listnica vredništva. Ako ima kdo vso Valvazorjevo knjigo „Ehre des Herzogthums Krain“ na prodaj, prosimo, naj nam naznani: po čim?

Kursi na Dunaji 21. maja.

5% metaliki 56 fl. 75 kr. Ažijo srebra 128 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 63 fl. = kr. Cekini 6 fl. 23 kr.